

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA SOG'LOM
PSIXOLOGIK MUHIT-TA'LIM-TARBIYA SAMARADORLIGINING
OMILI**

Gulbaxor Abdullayevna Gaynazarova

Ilmiy rahbar, p.f.f.d (PhD), dotsent

Zulfiya Qulmurodovna Eshboboyeva

Toshkent Bucheon xalqaro universiteti 1-bosqich magistri

***Annotatsiya.** Sog'lom muhit-samaradorlik omili hisoblanadi. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom psixologik muhit yaratishning ahamiyati, usullari va ta'lim-tarbiya jarayoniga ta'siri yoritilgan. Sog'lom psixologik muhitning bolalar rivojlanishidagi roli va pedagoglar faoliyatini samarali tashkil etishdagi ahamiyati asoslangan.*

***Kalit so'zlar.** Muhit, sog'lom muhit, samaradorlik, muvaffaqiyat, natija, shaxsiy rivojlanish, pedagogik faoliyat*

Maktabgacha ta'lim bosqichi bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini ta'minlashda sog'lom psixologik muhit yaratish muhim omil hisoblanadi. Psixologik muhit bu – tashkilotdagi barcha ishtirokchilar o'rtasidagi ijtimoiy-psixologik munosabatlarning sifatli holatini ifodalaydi. Ushbu maqolada sog'lom psixologik muhitni shakllantirishning zaruriy shart-sharoitlari va uning ta'sirchan omillari tahlil qilinadi.

Sog'lom psixologik muhitning tavsifi va ahamiyati Sog'lom psixologik muhit – bu xavfsizlik, ishonch, qo'llab-quvvatlash va hamkorlik ruhida tashkil etilgan muhitdir. Bunday muhit nafaqat bolalar, balki pedagoglar va ota-onalar uchun ham qulay sharoit yaratadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalarning psixologik farovonligi va rivojlanishi ko'pincha ularning atrofidagi muhitga

bog'liqdir (Maslow, 1943). Sog'lom muhit bolalarning ijtimoiy, emotsional va intellektual rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Psixologik muhitning sog'lom bo'lishi quyidagi mezonlar orqali aniqlanadi:

- Tarbiyachilar va bolalar o'rtasidagi o'zaro hurmat va ishonch.
- Qulay jismoniy sharoitlar va xavfsiz makon.
- Har bir bola shaxsiyatining qabul qilinishi va qadrlanishi.
- Stress va xavotir holatlarini minimallashtirish.

Psixologik muhitni shakllantirish usullari

Hamkorlik munosabatlarini rivojlantirish: Tarbiyachilar va bolalar o'rtasidagi o'zaro ishonchli muloqot muhim ahamiyatga ega. Bolalar bilan ishlashda ularning shaxsiy fikrlarini hurmat qilish, ularga nisbatan sabr-toqatli va e'tiborli bo'lish pedagogik jarayon samaradorligini oshiradi. Hamkorlikni rivojlantirish uchun rolli o'yinlar va guruhviy mashg'ulotlardan foydalanish samarali hisoblanadi.

Stress omillarni minimallashtirish: Bolalar uchun ta'lim jarayoni oson va qiziqarli bo'lishi kerak. Buning uchun tarbiyachilar mashg'ulotlarni bolalarning yoshiga mos ravishda tashkil etishi lozim. Stress omillarni kamaytirish maqsadida faoliyatga o'yin elementlarini kiritish va emotsional qo'llab-quvvatlash amaliyoti muhim.

Ochiq muloqot: Bolalar va ota-onalar o'rtasidagi ochiq va samimiy muloqotni qo'llab-quvvatlash kerak. Bu jarayon bolalarda ishonch tuyg'usini shakllantiradi va ularning faolligini oshiradi. Pedagoglarning ota-onalar bilan muntazam aloqada bo'lishi, bolaning rivojlanishidagi o'zgarishlarni muhokama qilish ham muhim ahamiyatga ega.

Qiziqarli va interaktiv mashg'ulotlar: Ta'lim mazmunini bolalarning qiziqishlariga moslashtirish orqali ularning motivatsiyasi oshiriladi. Shu bilan birga, mashg'ulotlarda turli didaktik o'yinlar, musiqiy faoliyat va ijodiy topshiriqlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Sog'lom psixologik muhitning ta'lim-tarbiya samaradorligiga ta'siri

Motivatsiyaning oshishi: Sog'lom muhit bolalarning o'zlashtirish

qobiliyatini kuchaytiradi va ta'limga qiziqishni oshiradi (Vygotskiy, 1978). Bolalarning psixologik farovonligi ularning motivatsiya darajasiga bevosita ta'sir qiladi.

Shaxsiy rivojlanish: Bolalarda o'zini o'zi anglash, mustaqillik va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. O'ziga ishonch hissi ortadi, bu esa kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun muhim poydevor hisoblanadi.

Pedagogik faoliyat sifatining yaxshilanishi: Pedagoglarning psixologik holati yaxshi bo'lsa, ular ta'lim jarayonini samarali tashkil etish imkoniga ega bo'ladi. Bu jarayonda pedagoglar o'zaro qo'llab-quvvatlash va tajriba almashish orqali o'z malakalarini oshirishi mumkin.

Ijtimoiy faollikni shakllantirish: Sog'lom muhitda bolalar o'rtasida do'stona munosabatlar rivojlanadi, ular ijtimoiy rollarni o'rganadi va o'zaro hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Bu esa bolalarning jamiyatda faol ishtirok etishiga tayyorlaydi.

Sog'lom psixologik muhitning yaratilishi ota-onalar va pedagoglar hamkorligi bilan chambarchas bog'liqdir. O'zaro hurmat va ishonchga asoslangan munosabatlar orqali bu maqsadga erishish mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom psixologik muhit yaratish – ta'lim va tarbiya samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Ushbu muhitni shakllantirish uchun pedagoglarning malakasi va ijtimoiy-psixologik ko'nikmalariga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash orqali ta'lim jarayoni yanada samarali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. Psychological Review.
2. Vygotskiy, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge: Harvard University Press.
3. Xolmatova, N. (2020). Psixologik muhit va uning ta'lim samaradorligidagi roli. Tashkent: Ma'rifat nashriyoti.

4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha Ta'lim Vazirligi. (2023). Maktabgacha ta'limni rivojlantirish dasturi.
5. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.
6. Gaynazarova G.A., Xudoyberdiyev R.B. XALQ TA'LIMI TIZIMIDA RAHBAR XODIMLARNING MA'NAVIY QIYOFASI. Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi respublika konferensiyasi to'plami. Vol. 14 No.3 (2024) 66-69 b
7. Abdullayevna, G. G., & Fazilovna, R. G. (2024). OILADA VA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALAR MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 13(2), 40-43.
8. Gaynazarova, G. A., & Shonasirova, Z. Y. D. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIGA HORIJY TAJRIBALARNI QO 'LLASHNING ZARURATI. *Science and innovation*, 2(Special Issue 5), 721-724.